

"رمضان" به چه معنا است و حقیقت آن چیست؟

۲۹ خرداد ۱۳۹۴ ساعت ۱۴:۳۴

«رمضان» از «رمیض»، به معنای ابر و باران در پایان اچله‌ی تابستان و ابتدای فصل پاییز است که گرمای تابستان را دور می‌کند

رمضان مشتق از «رَمَض» به معنای شدت حرارت، و حرارت سنگ، بر اثر شدت حرارت خورشید آمده است. [۱] همچنین گفته شده که از «حرّ» گرفته شده که به معنای برگشت از بادیه به شهر می‌باشد. [۲] بنابر این وقتی گفته می‌شود، اَرْتَمَاضاً [رمضاً] من الحزنه یعنی باطن آن مرد از غم و اندوه سوخت، یا وقتی گفته می‌شود، اَرْتَمَاضاً [رمضاً] لِفُلَانِهْ یعنی برای فلانی اندوهگین شد، و همچنین وقتی گفته می‌شود، اَرْتَمَاضاً [رمضتُ کبدُهُ] یعنی کبد او تباه شد؛ مثل این که گونهای بیماری آن را مَلَّسُوْزَانِد. [۳]

۲. «رمضان» از «رمیض»، به معنای ابر و باران در پایان اچله‌ی تابستان و ابتدای فصل پاییز است که گرمای تابستان را دور می‌کند. به این دلیل این ماه را «رمضان» گفته‌اند که بدن‌های آدمیان را از گناهان می‌شوید. [۴]

۳. «رمضان» بر گرفته از «رمضت النصل ارمضه رمضاً» است؛ به این معنا که نیزه را میان دو سنگ می‌گذاشتند و بر آن می‌کوفتند تا نازک شود. [۵] به این تعبیر، رمضانه یعنی، انسان خود را میان طاعت الهی قرار می‌دهد تا نفس او نرم و آماده‌ی بندگی شود.

۴. معنای «رمضان» در روایات در بسیاری از احادیث اهل بیت(ع) از گفتن کلمه‌ی «رمضان» به تنهایی نهی شده و سفارش شده است که آن را «ماه رمضان» نام گذارند؛ زیرا «رمضان» یکی از اسمای الهی است. [۶] از امام علی(ع) نقل شده است: «نگویید رمضان، بلکه بگویید ماه رمضان و احترام آن را رعایت کنید». [۷]

اما در اصطلاح، رمضان نام ماه نهم از ماه‌های عربی و ماه روزه اسلامی است و آن ماه نزول قرآن است: «شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ...» [۸]. [۹]

حقیقت و باطن ماه مبارک رمضان

هر آنچه که در عالم هستی وجود دارد، حقیقت و باطنی دارد؛ زیرا دنیا تنزل یافته‌ی عوالم بالا است، هرچه در عالم دنیا است نمونه‌ای است از آنچه در عالم معنا است. احکام و قوانین الهی هم که در دنیا به صورت دین و دستورات عبادی ظهور کردند، اسرار

و باطنی دارند. اشیاء، زمان‌ها و مکان‌ها نیز دارای حقیقت و باطن می‌باشند. یکی از آن زمان‌ها، ماه مبارک رمضان است. در فرهنگ اسلامی ماه رمضان یکی از مهم‌ترین و محترم‌ترین ماه‌های سال است؛ ماهی که نزد مسلمانان به ماه عبادت و طهارت معروف بوده و آن را -به تعبیر پیامبر(ص)- ماه خدا می‌نامند. [۱۰]

امام سجاد(ع) در صحیفه سجادیه در استقبال از ماه مبارک رمضان با بیانی شیوا و رسا از ماه رمضان سخن گفته و حقیقت آن را روشن ساخته است. ما در این مقال تنها گوشه‌ای از آن را بیان می‌کنیم. امام در این دعا، ابتدا خداوند متعال را جهت هدایت شدن به دین الاهی و بهره‌مندی از نعمت بندگی و عبادت، شکرگذاری می‌کند، سپس می‌فرماید: «سپاس خدای را که از جمله آن راه‌های هدایت، ماه خود، ماه رمضان را قرار داد: ماه روزه، ماه اسلام، ماه طهارت، ماه آزمایش، ماه قیام، ماهی که قرآن را در آن نازل کرد، برای هدایت مردم، و بودن نشانه‌هایی روشن از هدایت و مشخص شدن حق از باطل، و بدین جهت برتری آن ماه را بر سایر ماه‌ها بر پایه احترامات فراوان، و فضیلت‌های آشکار روشن نمود». [۱۱]

توصیف ماه رمضان با عباراتی نظیر ماه اسلام، ماه نزول قرآن، حاکی از آن است که در نظر امام سجاد(ع) و در مکتب اهل بیت(ع)، ماه مبارک رمضان، عرصه برای تجلی حقیقت اسلام؛ یعنی تسلیم محض در برابر خداوند متعال است. این عرصه، مجالی است تا بندگان خدا به امر و رضای او، حتی از نیازهای طبیعی و حلال خود چشم‌پوشی کنند و سر تسلیم بر بندگی شکوه مند خالق بی‌همتای خویش فرود آورند. این تمرین یک ماهه در کفّ نفس و خودداری از درخواست نفسانی، تمرینی مفید و نیکو است برای تقویت اراده و خویشتن‌داری در باقی سال؛ چون انسانی که یک ماه به دستور الاهی در مقابل خواست حلال نفس خویش مقاومت کرده و فقط به خاطر رضای خداوند از نیازهای طبیعی خود مانند خوردن و آشامیدن اجتناب نموده است، این قدرت را خواهد داشت تا در یازده ماه دیگر سال در مقابل وساوس شیطانی و درخواست‌های نفسانی نفس اماره خویش مقاومت نموده و اهل تقوا و رستگاری شود.

ماه مبارک رمضان، ماه طهارت است. ماهی که بنده وجود خود را از تمایلات مادی و حیوانی زدوده و با روزه ضمن تطهیر جسم، به تطهیر جان نیز می‌پردازد تا روحش در عالم پاکی و رشد و تعالی، از انوار هدایت بخش خدای متعال بهره مند شود.

پس می‌توان گفت حقیقت ماه رمضان عبارت است از: آزادی از خود؛ آزادی از خود حیوانی، و تولد خود الاهی. ماه مبارک رمضان، ماه تخلق به اخلاق الاهی است و حقیقت و باطن آن عبارت است از: رسیدن به لقای خداوند. در حدیثی آمده است که خداوند سبحان فرمود: «الصَّوْمُ لِي وَ أَنَا أُجْزِي بِهِ»؛ [۱۲] روزه مال من است و من خود به آن جزا می‌دهم. بعضی کلمه «اجزی» در این روایت را به صیغه مجهول «أُجْزَى» خوانده‌اند؛ یعنی روزه برای من است و من پاداش آن هستم. حیف است که انسان به خودش و به غیر خدا و به هر آنچه که متغیر است، دل ببندد؛ زیرا هرچه غیر خدا است، در معرض زوال و تغییر است و نمی‌تواند جزای انسان باشد؛ جزای روزه دار، لقای حق است. [۱۳]

- [۱]. ابن منظور، محمد بن مکرم لسان العرب، ج ۷، ص ۱۶۰، چاپ سوم، دار صادر، بیروت، ۱۴۱۴ ق.]
- [۲]. همان.
- [۳]. مهیار، رضا، فرهنگ أبجدی عربی - فارسی، ص ۴۱، بی تا، بی جا.
- [۴]. لسان العرب، ج ۷، ص ۱۶۱.
- [۵]. همان، ص ۱۶۲.
- [۶]. طریحی، فخر الدین، مجمع البحرین، تحقیق: حسینی، سید احمد، ج ۲، ص ۲۲۳، کتابفروشی مرتضوی، تهران، چاپ سوم، ۱۳۷۵ ش.
- [۷]. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، محقق و مصحح: غفاری، علی اکبر، آخوندی، محمد، ج ۴، ص ۶۹، دار الکتب الإسلامیة، تهران، چاپ چهارم، ۱۴۰۷ ق.]
- [۸]. بقره، ۱۸۵.
- [۹]. قرشی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، ج ۳، ص ۱۲۳، چاپ ششم، دار الکتب الإسلامیة، تهران، ۱۳۷۱ ش.]
- [۱۰]. شیخ صدوق، أمالی، ص ۹۳، انتشارات کتابخانه اسلامیة، ۱۳۶۲.
- [۱۱]. صحیفه سجادیة کامله، شعرانی، ابوالحسن، دعای ۴۴، ص ۲۶۷، چاپ ششم، قائم آل محمد، قم، ۱۳۸۶ ش.
- [۱۲]. شیخ صدوق، من الایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۷۵، انتشارات جامعه مدرسین، قم، ۱۴۱۳ ق.]
- [۱۳]. جوادی آملی، عبد الله، حکمت عبادات، ص ۳۳ و ۳۱-۱۳۵ و ۱۴۵-۱۴۷، اسراء، قم، چاپ اول، ۱۳۷۸ ش. منبع: باشگاه خبرنگاران

آدرس مطلب :

<https://www.cafetariikh.com/news/30722/منا-رمضان/30722>